

Kiskunsági Nemzeti Park

KISKUNSÁGI NEMZETI PARK

Ugró Sándor
Kecskemét, 2025.08.06.

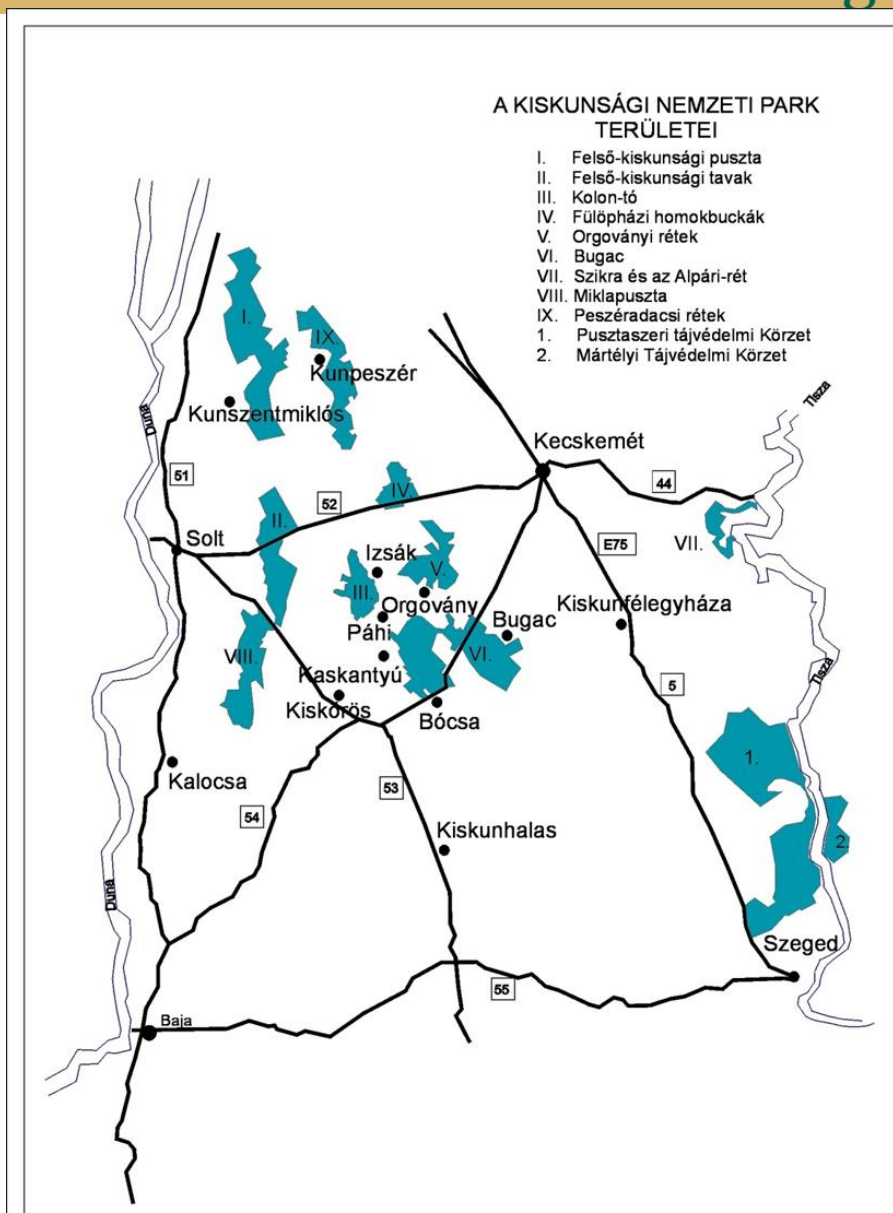

Adatok a nemzeti parkról

- Alapítva 1975-ben, mint a második magyar nemzeti park
- Szervezet: 134 fő, Kit. kormánytisztviselő
- NP törzsterület: 50 523 ha
- Több, mint 99.9% Natura 2000 terület is egyben

Kiskunsági Nemzeti Park

Bevezetés – A Homokhátság helyzete

- Magyarország egyik legérzékenyebb ökológiai térsége, ahol **régóta súlyos vízhiány tapasztalható.**
- A térségben **a talajvízszint 40-50 év alatt drasztikusan, helyenként 6-10 métert is csökkent,** kutak száradtak ki, a talajnedvesség hiánya a mezőgazdaságot és a természetes élőhelyeket egyaránt fenyegeti.
- A Homokhátságon **a vízhiány komplex természeti és emberi okokra vezethető vissza.** Az erdőpusztulás a klímaváltozás, az intenzív mezőgazdaság, és az ökológiai rendszerek sérülési következményeként jelentkezik.
- **A problémára csak ökológiai szempontokat, természetközeli megoldásokat és hosszú távú gondolkodást érvényesítő összefogás adhat választ.**

- A biodiverzitás már ma is csökken: inváziós növényfajok terjedése, őshonos fajok visszaszorulása zajlik.
- Az évtizedek óta zajló változások a sztyeppesedés, félsivatagosodás irányába tolják el a tájat.
- **Kutatások szerint a melegkedvelő növényfajok előretörése, az eredeti homoki gyepek átalakulása figyelhető meg.**

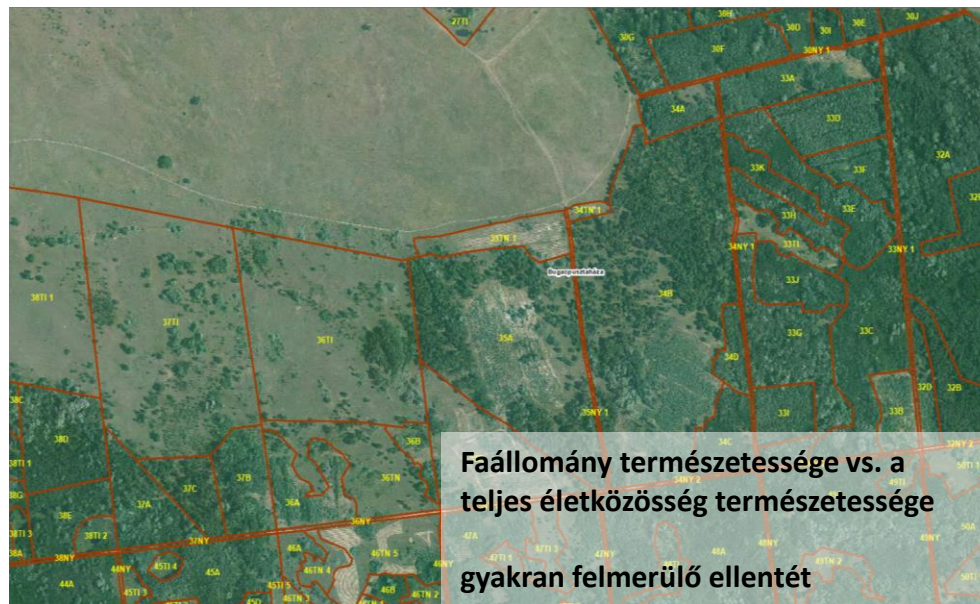
Kiskunsági Nemzeti Park

Természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény

28. § (2) bek: „Nemzeti park az ország jellegzetes, természeti adottságaiban lényegesen meg nem változtatott, olyan nagyobb kiterjedésű területe, melynek elsődleges rendeltetése a **különleges jelentőségű, természetes növény- és állattani, földtani, víztani, tájképi és kultúrtörténeti értékek** védelme, a **biológiai sokféleség** és **természeti rendszerek zavartalan működésének fenntartása**, az oktatás, a tudományos kutatás és a felüdülés elősegítése.”

A természetesség és a biodiverzitás változása nem mindig egy irányba mutat, ezek nem ekvivalens fogalmak.

Növekedhetnek párhuzamosan,
de egymással ellentétesen is változhatnak.

Kiskunsági Nemzeti Park

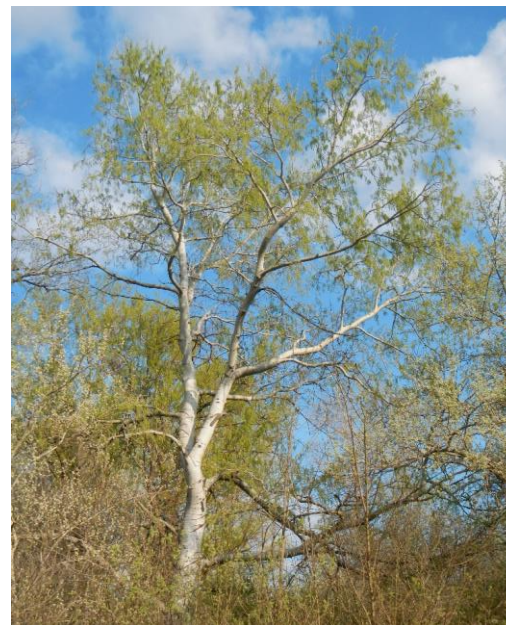
A széles körű tudás, a minden fontos szempontot figyelembe vevő mérlegelés és a rendszerszintű gondolkodás jelentősége

(néhány bevezető kérdés)

Hasznos-e a vízmegőrzés szempontjából, ha szárazságtűrőbb növényeket ültetünk?

fenyőállományok jellemző vízfelhasználása
kb. 210-400 mm / év

nyárállományok jellemző vízfelhasználása
kb. 600-800 mm / év

Kiskunsági Nemzeti Park

A pontos válasz: attól függ... Az egységnyi területre jutó összesített biomassa-produkció határozza meg a felhasznált víz mennyiségét.

Egységnyi területen a sűrű fenyves éves szinten jóval több biomasszát állít elő, és ahhoz sokkal több vizet használ fel, mint a gyepekkel mozaikoló erdőssztyeppi vegetáció).

/Hétköznapi logika: igaz, hogy egy gyerek kevesebbet fogyaszt egy felnőttél, de tíz gyerek mégis többet eszik.../

egységnyi területre
hulló csapadék
felhasználása

NINCS BÖLCSEK KÖVE!

- Nincs egyetlen, minden problémát megszüntető válasz
- Nincs azonnali megoldás
- Nincsenek magányos harcosok, akik legyőzik a gonoszt
- Csak összefogás, komplex gondolkodás és eltérő mértékű hatásviselés van
- VAGY SEMMI

Megoldási irányok – példák

- Vízmegtartó és tájrehabilitációs módszerek, vízelvezető művek és visszatartó rendszerek fejlesztése, belvizek tározása, felszíni vizek pótlása – például a Duna/Tisza vizének bevezetése.
- Civil és önkéntes kezdeményezések, közösségi vízmegtartás, helyi példák a víz visszatartására.
- **Erdőkezelési, erdőgazdálkodási és erdőtelepítési gyakorlat újragondolása**, természetközeli, őshonos fajokra alapozott tájhasználat, cserjések védelme, gyepesítés, extenzív legeltetés.

Erdőtelepítés és fásítás

- Forrás: Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv (Európai Unió és magyar állam)
- Időszak: Folyamatos, 2025-ben és azt követően is elérhető
- Keretek: 64 milliárd forint támogatási keret; hektáronként több millió forint támogatás új erdők és ipari célú ültetvények létrehozására, ápolására, kiegészítő beruházásokra.
- Cél: **Őshonos és klímarezisztens fajokból álló erdők, cserjeszegélyek, iparifa-ültetvények létesítése — hangsúlyos az ökológiai minőség és a biodiverzitás növelése.**

Új uniós erdőstratégia (2030-ig)

Az EU célja, hogy legalább 55%-kal csökkentse az üvegházhatású gázok kibocsátását 2030-ra, 2050-re pedig teljes klímasemlegességet érjen el.

Az új erdőstratégia középpontjában a természetes és őshonos erdők szigorú védelme, a leromlott állapotú erdők helyreállítása és a fenntartható gazdálkodás ösztönzése áll.

Elkötelezték magukat a természetes szénelnyelők, vagyis a szén-dioxidot elnyelő erdők mennyiségének növelése mellett, szorosabb monitoringgal és helyreállítási akciókkal.

A stratégia szorgalmazza a biodiverzitás-barát erdőgazdálkodási módszerek terjedését, a faanyag fenntartható felhasználását, továbbá kiemelten kezeli az ökoszisztéma-szolgáltatások (például vízvédelem, talajvédelem, klímaszabályozás) megőrzését.

Magyarországon jogszabályi és statisztikai szempontból az „erdő” fogalmát a 2009. évi XXXVII. törvény (Erdőtörvény) határozza meg:

Országos Erdőállomány Adattárban (OEA) nyilvántartott terület, amely erdei fafajokból álló, összefüggő, legalább ötven százalékos záródású (felnyíló, azaz ligetes erdő esetén **legalább 30%-os záródású**), és **2 métert meghaladó átlagmagasságú faállománnyal** borított.

Dél-Európában **számos példa van arra, hogy a cserjéseket** – különösen a fajgazdag, magasságban akár 2-8 méteres mediterrán, örökzöld vagy lombhullató cserjések állományait – **hivatalosan erdőterület (forest) kategóriába sorolják az erdészeti, természetvédelmi vagy területhasználati statisztikákban.**

A „macchia” vagy „maquis” (olaszul macchia, franciául maquis, spanyolul matorral) típusú cserjés (szklerofil, örökzöld bokorrengetegek) és a közepes, magas (2–7 m) cserjések a hivatalos európai erdőosztályozási rendszerekben erdőnek minősülhetnek, ha záródásuk, területük és szerkezetük megfelel az erdő-definíciónak (jellemzően legalább 0,5 hektár és 5 méteres potenciális magasság vagy adott szintű záródás esetén)

Hivatkozás az európai osztályozásra

Az európai erdőtípus-besorolásban (EEA, EUNIS, MCPFE, FAO definíciók) a „cserjés erdők” (shrub forest, sclerophyllous scrub forest, bush forest) gyűjtőnévvel futó, 2–8 m-es magasságtól kezdődő, zárt vagy félzárt örökzöld vagy lombhullató cserjetársulások jelentős része „forest type”-ként jelenik meg a déli országokban, amennyiben teljesítik a nemzeti és nemzetközi minősítési kritériumokat (záródás, folyamatos fedettség, elsősorban nem mezőgazdasági-típusú hasznosítás)

Kiskunsági Nemzeti Park

gyalogos bogza fűz
fagyval
mogyorós
húsos
fanyarka
tamariskák
ostorménbangita
csepleszmeggy
homoktövis
cserszömörce
fülest
som
cseregálagonyó
kecskerágó
ligeti
csíkos
kányabangita
közönséges
mandulafűz
fürtös
parti
kosárkötő
csigolyafűz
kőkénymadár
szőlő
babérfűz
varjúfű
hólyagfa
egybibés
kutyabenge

A térségben kiemelten fontos fajok

Magyar név	Átlagos magasság (m)	Maximális magasság (m)
egybibés galagonya	4	8
fagyal	3	6
fekete bodza	4	8
kökény	3	5
közönséges mogyoró	4	8
varjútövis	3	5

Miért is ne!?????

Jogalkotási javaslat az Evt. végrehajtási rendelet (Vhr.) módosítására:

Az erdei állományalkotó fajok jegyzékének kiegészítése az egybibés galagonya, fagyal, fekete bodza, kökény, közönséges mogyoró és varjútövis fajokkal

Kiskunsági Nemzeti Park

A 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet „1. számú melléklet az erdei állományalkotó (főállományalkotó) fa- és cserjefajok jegyzékéhez” kiegészül az alábbi szakaszba sorolva vagy új pontokkal:

„A cserje életformájú őshonos fajok közül főállományalkotóként alkalmazható:

- egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*)
- fagyal (*Ligustrum vulgare*)
- fekete bodza (*Sambucus nigra*)
- kökény (*Prunus spinosa*)
- közönséges mogyoró (*Corylus avellana*)
- varjútövis (*Rhamnus catharticus*)

E fajok az erdőtelepítés, felújítás és állománycseré során tiszta vagy elegyes állományrészekben is főállományalkotóként tervezhetők és nyilvántarthatók, különös tekintettel őshonos, természetközeli, ökológiai prioritású erdőtársulásokban, valamint erdőssztyep, cserjés, szegélyi, xeroterm, gyepmozaikos és invázió-visszaszorító erdő-, illetve cserjetelepekben.”

- Az ökológiai és klímavédelmi szempontok, a szárazabb, degradált hazai élőhelyek (különösen az Alföld, Homokhátság, Duna–Tisza köze) gyors átalakulása és az egyre gyakoribb szárazság, valamint az őshonos, természetkímélő állománykialakítás igénye megköveteli, hogy a jelenleg döntően gazdasági vagy táj-idegen fajok mellett őshonos, ellenálló cserjefajok is állományalkotóként alkalmazhatók legyenek.
- Fenti fajok (egybibés galagonya, fagyal, fekete bodza, kökény, közönséges mogyoró, varjútövis)
 - ökológiai jelentősége kiemelkedő,
 - természetes előfordulásuk bizonyított az erdőssztyep, gyepek–cserjések, sztyeppesedő, illetve szegély-erdőtársulásokban,
 - természetvédelmi értékük és biodiverzitásban betöltött szerepük miatt indokolt a főállományban is történő alkalmazásuk.

Zárt cserjés CO2 megkötése

- 2-8 t CO₂/ha/év (cserjefajoktól és záródástól függően)
- A magas tőszám és intenzív sarjnövekedés miatt viszonylag hatékony
- Jobb talajfedettség és mikroklíma

6-os fatermési osztályú, felnyíló erdő CO2 megkötése

- 1-3 t CO₂/ha/év
- A 6-os fatermési osztály a leggyengébb termőképességű kategória
- Felnyíló jelleg: alacsony záródás (30-50%), lassú növekedés
- Gyenge termőhely, kedvezőtlen vízellátás

Kiskunsági Nemzeti Park

Művelet	CO ₂ -kibocsátás (tonna/ha)
Tuskózás, gyökérfésűzés	20–40
Mélyforgatás (szántás, talajforgatás)	10–30
Ültetés és ápolás (gépészet)	1–2
Teljes terület-előkészítési folyamat	kb. 30–70

Jogalkotási javaslat az Evt. végrehajtási rendelet módosítására II.

*A természetes úton kialakuló alacsony záródású
gyep- és cserjetársulások védelme Natura 2000
és védett területeken*

A 61/2017. (XII. 21.) FM rendeletben elérne ☺ :

„Az erdőállomány záródásának természetes úton bekövetkező csökkenése esetén — különösen védett és Natura 2000 területeken — ahol a kialakult, faállománnyal nem fedett foltokban természetes gyeptermészetes állományok fejlődnek ki, a természetes állapot fenntartása érdekében 30%-nál alacsonyabb záródás is fenntartható, amennyiben az élőhely ökológiai értéke ezzel megőrizhető.”

Kiskunsági Nemzeti Park

Kiskunsági Nemzeti Park

Köszönöm a figyelmet!

